

Dialogarbejde i FDF

Status og "veje frem" i FDFs dialogarbejde

Kirsten Grube

Center for Ungdomsstudier og
Religionspædagogik (CUR)
www.cur.nu

Juni 2009

Indholdsfortegnelse

1. Hvor er vi nu – status på dialogarbejdet i FDF	3
1.2. Hvad gjorde vi – lidt om metode	4
2. Hvad kan vi lære af dialogerfaringerne i FDF?	5
2.1 At blive gjort til et 'integrationsprojekt'	5
2.2 At få et overblik over frivillige kræfter - men det hele behøver ikke at være gennemtænkt	6
2.3 Hvordan med kristendom i FDF og muslimske børn og unge?	6
2.4 Synliggørelse af, hvad FDF står for	8
2.5 Videreudvikling af aktiviteter med en høj kvalitet	8
2.6 Opbakning til eksperimenterende ildsjæle	9
2.7 Synliggør og forklar FDFs retningslinjer om drenge og piger	9
2.8 Fokus på relationerne til forældrene	10
2.9 Udbygning af kontakt med eksterne samarbejdspartnere og lokale ressourcer	10
3. Hva' så nu? – opsamling	11

1. Indledning – status på FDFs dialogarbejde

I løbet af de sidste par år er der i FDF taget initiativ til i højere grad at sætte fokus på dialogarbejde. Dette fokus udspringer bl.a. af en intention om *"at tage ansvar i den verden, FDF er en del og at skabe en større interkulturel forståelse ved at arbejde på tværs af traditioner"* (FDFs vision 2015).

I 2007 fik FDF konkret støtte til at igangsætte en række dialog-aktiviteter. Erfaringer fra andre frivillige organisationer viser dog, at der kan være betydelige barrierer forbundet med at inddrage etniske minoriteter – måske ikke så meget i forhold til de etniske minoriteter selv – men snarere i forhold til organisationerne i forhold til foreningskultur, struktur, prioriteringer m.v.. FDF indgik et samarbejde med CUR for at få svar på følgende spørgsmål: Interesserer FDF'erne lokalt og nationalt sig overhovedet for området, er de engagerede, og ønsker de at engagere sig yderligere?

Undersøgelsen viste, at en stor gruppe af FDF'ere godt kunne tænke sig at beskæftige sig med inddragelse af etniske minoriteter, og at en lille gruppe allerede var en smule engagerede! Dog var der også en stor gruppe, der angav, at andre af FDFs satsningsområder (f.eks. en akut medlemsrekruttering) var mere påtrængende, og at det i det hele taget kunne virke som en ret uoverskuelig opgave at give sig i kast med. Under alle omstændigheder viste undersøgelsen, at der var et potentiale at arbejde videre med! FDFs dialogudvalg forsøgte derfor i efteråret 2007 og i foråret 2008 at søsætte nogle dialog-aktiviteter. Efter at brugt en hel del tid på at skabe kontakt til en ung minoritetsforening, lykkedes det at stable nogle arrangementer på benene i Århus. Der blev blandt andet lavet en madaften, arrangeret hhv. kirke/moske-besøg og et par andre initiativer. Arrangementerne blev en stor succes – både for de involverede FDF'ere og de unge fra den lokale etniske forening. Aktiviteterne ophørte dog ret hurtigt igen – det skete af flere årsager, men som udgangspunkt, fordi man savnede en tydelig generel udmelding på, hvorfor dialogarbejdet i det hele taget er vigtigt i FDF, og hvordan det skal gribes an.

I forlængelse her er det naturligvis helt essentielt, at man fra centralt hold formulerer den bærende vision for dialogarbejdet. Hvis man fra ledelsens side er 100% på det rene med, hvorfor dialogarbejdet er vigtigt (F.eks. at styrke bestemte former for forkyndelse, et ønske om flere medlemmer, et ønske om at signalere rummelighed, at nedbryde fordomme, at være et godt tilbud til børn og unge m.v.) er det væsentligt nemmere at kommunikere denne vision til det lokale niveau.

Denne afklaringsproces er yderst vigtig. Spørgsmålet er, om man ved at se på nogle af de mindre initiativer, der allerede har fundet sted måske, kan få et konstruktivt indspark til debatten og samtidig kan få nogle indikationer, hvordan dialogarbejdet i FDF fremover kan gribes an? Kan man, ved at se på nogle af de steder i FDF, hvor man i en eller anden udstrækning har beskæftiget sig med dialogarbejde, både de steder, hvor det er gået godt og mindre godt, få nogle pejlemærker på, hvad der skal præge FDFs videre dialogarbejde? Det vil vi forsøge os med i denne rapport.

I rapporten, hvis målgruppe primært er FDFs ledelse, vil altså se på, hvilke overordnede strategier, der kan udledes af de eksisterende erfaringer. Samtidig har vi, ved at bearbejde undersøgelsens resultater, udarbejdet en "hands on"-folder, som kan fungere som konkret inspiration til de FDF-kredse, der ønsker at inddrage etniske minoriteter.

1.2 Hvad gjorde vi? – lidt om metode

Formålet med denne rapport er altså at finde ud, hvad vi kan lære af de steder, hvor der i et eller andet omfang er foretaget dialogarbejde.

For at finde ud af det har vi:

- Kontaktet og interviewet en stor gruppe af de personer, der, i den indledende undersøgelse i 2007, angav, at de havde beskæftiget sig med dialog-arbejde (I alt ca. 16 personer).
- I det omfang, det har været muligt, besøgt de steder, hvor man har gjort sig erfaringer med dialogarbejde.
- Spurgt centrale aktører i FDF, om de havde kendskab til nogen, der enten tidligere eller på nuværende tidspunkt har beskæftiget sig med dialogarbejde i FDF – enten ved at de aktivt har beskæftiget sig med mere organiserede "dialogprojekter", eller ved at de f.eks. har haft nogle børn med anden etnisk eller religiøs baggrund i deres lokale kredse.

Resultatet af denne research er, som det er mange bekendt, at man kun i et mindre omfang har forsøgt sig med dialog-projekter rundt omkring i FDF, og i en hel del tilfælde er aktiviteterne ret hurtigt ophørt igen. Man har dog gjort sig visse vigtige erfaringer, og det er derfor muligt at udtrække en vis læring. Det er denne læring, der vil blive præsenteret i det følgende. Håbet er, at man på ledelsesplan kan arbejde

videre ud fra erfaringsopsamlingen og grundlæggende blive inspireret til at tænke i: "Hvorfor og hvordan dialogarbejde i FDF?"

I sagens natur er der både heldige – og mindre heldige - erfaringer at fremhæve. Vi har derfor valgt at anonymisere de FDF-kredse/ledere. Samtidig har vi vurderet, at det er mest konstruktivt at fremhæve de "tværgående" perspektiver fra de enkelte erfaringer.

2. Hvad kan vi lære af erfaringerne med dialogarbejde i FDF?

Det, der kan læres af de forskellige erfaringer, kredser om to sammenhængende tematikker:

- **Tænkningen omkring dialogarbejde.** *Hvad kan erfaringerne fortælle os om, hvordan vi skal tænke og gå til dialogarbejde? Hvordan skaber vi som ledelse rammerne om denne tænkning?*
- **Dialogarbejde i praksis.** *Hvordan griber man dialogarbejdet i praksis? Hvordan skaber vi som ledelse de bedst mulige betingelser for det?*

2.1 At blive gjort til et "integrationsprojekt"

Fra samfundets side postes der mange penge i "integrationsprojekter" ud fra tanken om, at frivillige organisationer i udpræget grad bidrager til etniske minoriteters sociale integration. Der er som udgangspunkt intet forkert i denne tankegang – problematikken i forhold til FDF er, at denne tanke om at tænke i "integrationsprojekter" i praksis viser sig både at skræmme FDFere og en gruppe af etniske minoriteter. FDFerne, fordi de oplever, at "integrationsprojekter" virker tunge og uoverskuelige, og børnene med anden etnisk baggrund, fordi de ikke ønsker at skille sig ud og måske blive gjort til et "integrations-projekt" – blive gjort til noget 'anderledes' eller 'særligt'. I forhold til sidstnævnte vil vi fremhæve et konkret tilfælde, hvor en række muslimske børn deltager i en aktivitet i FDF. De deltager i aktiviteten, fordi den er sjov og udfordrende, ikke fordi nogen har taget initiativ til aktiviteten med det specifikke formål at tiltrække børn med anden etnisk baggrund. Børnene med anden baggrund oplever snarere, at de finder et "fristed" hos FDF. Fordi de her ikke er "anderledes" eller en "speciel" gruppe med nogle særlige behov/kendetegn.

Til overvejelse:

Hvordan kan man konstruktivt arbejde med dialog og undgå, at børn med anden etnisk baggrund bliver gjort "anderledes" og måske ligefrem til "integrationsprojekter"?

2.2 At få et overblik over frivillige kræfter - men det hele behøver ikke at være gennemtænkt

En stor del af de FDF-kredse, der beskæftiger sig med integration/dialog ophører med at tilbyde aktiviteterne pga. utilstrækkelige menneskelige ressourcer – det vil sige en konkret mangel på kontinuerlig, frivillig arbejdskraft. De oplever imidlertid også, at det kan hæmme motivationen - og at arbejdet måske ligefrem stopper - hvis der på forhånd skal laves for meget tænkearbejde, og at de selv skal tænke i "hvorfor vi nu skal lave det her" for bestemte grupper af børn. Det opleves som vigtigt, at der er menneskelige ressourcer (de økonomiske er sjældent et problem, fordi der kan søges puljer m.v.) til at gennemføre projekterne (f.eks. i forhold til at opretholde den vigtige kontakt til forældrene), men det er lige så centralt, at der eksisterer spontanitet og gejst i forhold til at sætte et bestemt arrangement/event i søen. Samtidig kan for meget tænkearbejde, som tidligere nævnt, også betyde, at projektet bliver "tænkt", at der måske går for meget integrationsprojekt i det, hvilket kan hæmme kontakten og relationsarbejdet til de etniske minoriteter.

Til overvejelse:

Hvordan kan man fra centralt hold hjælpe de lokale FDF-ledere med at få overblik over de frivillige kræfter, de har til rådighed (og dermed gøre dem i stand til at gennemføre og måske fortsætte en given aktivitet) – uden at bede dem om at lave et omfattende "granskningsarbejde" i forhold til projekternes formål m.v.?

2.3 Hvordan med kristendom i FDF og muslimske børn og unge?

Som værdibaseret kristen organisation er det nærliggende at gøre sig overvejelser over, hvordan man grundlæggende skal gå i dialog med andre religioner – afventende eller proaktivt? Og hvordan fungerer "religionsdialogen", "missionen" eller "forkyndelsen" i praksis? Den indledende undersøgelse fra 2007 peger på, at en del FDFere er lidt skeptiske over for det her projekt med at sammentænke FDF som en værdibaseret og kristen organisation og at inddrage børn med en muslimsk baggrund. Ikke fordi der ikke er lyst til at engagere en bestemt gruppe af børn, men fordi det forventes, at det "religiøse værdispænd" i FDF ganske simpelt kan blive for stort.

Hvis man ser på de lokale erfaringer, peger de på, at deltagelsen af muslimske børn og unge og i FDF sjældent er et problem i praksis. Det er der flere årsager til. Muslimske forældre, der sender deres barn af sted til FDF, sætter typisk pris på, at FDF er en værdibaseret organisation, der har væsentligt "mere at byde på" end

andre fritidsaktiviteter. Muslimske børn går som regel ikke op i, om organisationen som sådan er kristen eller ej, men vil være fuldt ud optaget af, om aktiviteterne er sjove og spændende, og om der er nærværende og gode ledere. Der blev taget en hel del praktiske hensyn i forhold til andagt og madvaner, men de religiøse forskelle var i øvrigt sjældent et "issue" i FDF-kredsene.

I den forbindelse vil vi fremhæve et eksempel, hvor en muslimsk pige fulgtes med sine klassekammerater til FDF. Hun valgte, at hun ikke ville bede med på Fadervor men forholdt sig i øvrigt stille under bønnerne og det, at hun var muslim blev derfor ikke en reel barriere for, hvordan FDF-kredsen i øvrigt "bar sig ad". Derudover tog FDF-lederne også praktiske hensyn til, at hun ikke ville spise svinekød.

I et andet tilfælde blev der til en FDF-aktivitet uddelt noget PR-materiale til alle forældre - også forældre med anden etnisk baggrund end dansk. I materialet blev det gjort klart, at FDF er en kristen forening. Det var i den på gældende FDF-kreds ikke "påkrævet", at man f.eks. skulle bede med på Fadervor, men det blev i materialet understreget, at FDF var en folkekirkelig organisation. Reaktionen fra de etniske minoritetsforældre var, at de havde stor respekt for, at FDF meldte ud med nogle klare værdier.

Til overvejelse:

Giver det mening i overvejende grad at opfatte FDFs kristne værdigrundlag som en grundlæggende mulighed snarere end en barriere i mødet med børn af anden etnisk baggrund og deres forældre?

2.4 Synliggørelse af, hvad FDF står for

I en forskelligartet organisation som FDF kan det nogle gange være vanskeligt helt at komme ind til kernen af det budskab og de værdier, man gerne vil formidle, og i nogle tilfælde kan det være nærliggende – og måske trygt – at ty til en identitetsstrategi, hvor man kommunikerer form frem for indhold: Hvad man måske synes symboliserer FDF ('ydre udtryk'/adfærd) snarere at synliggøre det, FDF står for: Bestemt menneskesyn, bestemte værdier m.v. Det kan være en "effektiv" strategi over for de medlemmer, der allerede er i organisationen – men virke måske uforståeligt over for f.eks. børn med anden etnisk baggrund.

I mødet med børn, unge og deres forældre af anden etnisk baggrund, peger erfaringerne klart på, at de er en fordel, at de "gamle" FDFere på intet tidspunkt

"skjuler", at "de er FDFere". Det skaber tillid og tryghed, at man ved, hvem man møder. Erfaringerne viser dog også, at det kan være konstruktivt at overveje, hvad man signalere, og hvad man ønsker at signalere. Til eksempel kan det nævnes, at en FDF-kreds oplevede, at nogle jugoslaviske forældre forbandt FDF-skjorten med noget negativt – pga. generelle negative oplevelser med uniformeringer. FDF-kredsen brugte derfor en del tid på at beskrive og forklare, hvordan FDF-skjorten skulle forstås som en del af FDFs historie og som et positivt symbol.

I andre tilfælde forsøgte nogle FDFere at lege lidt med tanken om, hvordan man bedst muligt viser, at man er FDFere i mødet med etniske minoriteter. Hvad vil det sige at være FDFer og gøre det, som FDF står for? For denne gruppe af FDFere handlede det om at lege, præsentere og kommunikere historier, der kredsede om FDFs "kerneydelse": Forkyndelsen, udviklingen af det enkelte barn, et positivt menneskesyn.

Til overvejelse:

Hvordan kan man helt konkret arbejde med tænkningen om, hvordan vi bedst muligt viser og kommunikerer og viser, hvad FDF står for - og dermed fremme et møde med etniske minoriteter?

2.5 Videreudvikling af aktiviteter med en høj kvalitet

I dag tilbyder FDF en masse gode børn gode aktiviteter af høj kvalitet – samtidig med at aktiviteterne har et klart værdibaseret grundlag. For børnene, også børn af etniske minoriteter, er det klart aktiviteternes kvalitet (udfordrende/høj læringsværdi m.v.), der tiltrækker: Så længe det er sjovt og udfordrende, bliver jeg!

Som tidligere nævnt tyder erfaringerne på, at etniske minoritetsforældre i høj grad går op i, hvorvidt de kan stå inde for FDFs værdier – og her lader det til, at FDFs kristne værdigrundlag snarere er en fordel end en ulempe. Derudover betragter de også generelt værdien af det "ideologiske og pædagogiske" arbejde. Mange forældre med anden etnisk baggrund hæfter sig ved det konkrete arbejde og opfatter det som positivt, at der eksisterer en frivillig organisation med nogle positive værdier, der kan præge deres børn i en positiv retning – og måske være med til at give deres børn nogle muligheder for at blive integreret – som de ikke selv fik. Det er dog ikke ensbetydende med, at der er nogle etniske minoritetsforældre, der oplever, at der er nogle konkrete ting og omstændigheder, der kan være ret indforståede (f.eks. foreningstraditioner, specifikke FDF-traditioner), og der kan derfor være behov for at

bruge lidt ekstra tid på at forklare baggrunden for FDFs aktiviteter. Noget tyder dog på, at forældrene er positive over for det "ideologiske" og "pædagogiske" projekt.

Til overvejelse:

Hvordan kan I som central ledelse i endnu højere grad sætte rammerne for at skabe aktiviteter af høj kvalitet – og måske bruger lidt tid på at forklare baggrunden for specifikke traditioner/aktiviteter?

2.6 Opbakning til eksperimenterende ildsjæle

Som tidligere nævnt er der i "erfaringsmaterialet" eksempler på, at nogle af initiativerne i forhold til at inddrage etniske minoriteter kommer fra ildsjæle i periferien, dvs. FDFere, som måske ikke udadtil nødvendigvis tænker og gør FDF "lige efter bogen", men som måske har nogle gode idéer og forestillinger om, hvordan man kan udtrykke FDFs værdier på en sådan måde, at det opleves relevant for de deltagende etniske minoriteter (og andre!).

Til overvejelse:

Hvordan kan man som ledelse bakke op og om disse eksperimenterende ildsjæle, der måske befinder sig lidt i "periferien" af FDF?

2.7 Synliggør og forklar FDFs retningslinjer om drenge og piger

Når man taler med FDFere, der på en eller anden måde har erfaringer med at inddrage etniske minoriteter, er det som udgangspunkt ikke religiøse spørgsmål, der udgør problematikken. Det tilbagevendende "issue" er det her med drenge og piger. For forældre med anden etnisk baggrund er det som nævnt som udgangspunkt ikke nødvendigvis problematisk, at FDF er en værdibaseret organisation. Det handler snarere om, at forældrene kan være usikre på, om drenge og piger f.eks. skal sove i sammen på lejr m.v. At udarbejde klare retningslinjer på området – og kommunikere dem helt ud – kan måske være en måde at overkomme en forholdsvis simpel barriere i mødet med etniske minoriteter. Som eksempel kan fremhæves en konkret situation, hvor et forældrepar var usikre på, om deres datter skulle fortsætte i FDF. FDF-lederne troede til at begynde med, at det handlede om, at forældrene ikke brød sig om arbejdet i FDF – det viste sig dog, at forældrene var usikre på, om drenge og piger sov hver for sig på lejr osv. Da det så gik op for dem, at det var tilfældet, forsvandt deres forbehold over for datterens fortsatte deltagelse.

Til overvejelse:

Hvordan kan man forholdsvist uproblematisk kommunikere FDFs retningslinjer om drenge og piger – og dermed fjerne en af de vigtigste barrierer for forældre med anden etnisk baggrund?

2.8 Fokus på relationerne til forældrene

I FDF sættes der som udgangspunkt fokus på at skabe gode relationer til børnenes forældre. Gode relationer til forældrene er afgørende for, at børnene i det hele taget finder det relevant at lade sig engagere i FDF. Erfaringerne peger på, at det i endnu højere grad er essentielt at etablere, udvikle og udbygge kontakten til de etniske minoritetsforældre. Når man først har etableret kontakten, og de etniske minoritetsforældre har "fået ind under huden", hvad FDF-arbejdet går ud på, er det væsentligt nemmere at fastholde børnene i arbejdet. Erfaringerne viser dog, at det kan være lidt af et tålmodighedsarbejde at skabe disse relationer, men når relationerne først er etablerede, er det langt "lettere" at få gevinst.

Til overvejelse:

Hvordan kan man som ledelse understøtte dette tålmodighedsarbejde – ud fra tanken om, at det på sigt "betaler sig"?

2.9 Udbygning af kontakt med eksterne samarbejdspartnere og lokale ressourcer

Erfaringerne viser, at de steder, hvor det over et stykke tid lykkes at etablere et velfungerende dialogarbejde, er de FDF-kredse, som har valgt at opsøge eksterne ressourcer og lokale samarbejdspartnere. Det kan nogle gange være vanskeligt at overskue at gå i gang med dialogarbejde, men en etablering af kontakt til eksterne samarbejdspartnere (f.eks. kommuner, integrationskonsulenter m.v.) eller lokale ressourcer (integrationsorganisationer) m.v. kan være med til at sikre, at man alligevel kan overskue dialogarbejdet.

Til eksempel kan nævnes, at man i en FDF-kreds kontaktede man en frivillig organisation, der i samarbejde med kommunen, gennem lektiehjælp m.v., formidler kontakt til nytilkomne flygtninge og indvandrere. På den måde var det nemt at komme i kontakt med børn af anden etnisk baggrund (afghanere, irakere, burmesere og tamilere), der havde lyst til at være med i byens Blå Festival.

Et andet eksempel, der også giver god mening fra et generelt medlemsstrategisk perspektiv, handler om, at en FDF'er, der også var pædagog, havde af skolelederen fået lov til at uddele FDF-brochurer på de første klassetrin. Det betød, at hun kunne tage 18-20 elever med hvert år, 4-5 klasser på hver årgang, og da børnene med anden etnisk baggrund blev "lokket" med af deres kammerater, var der en relativ stor deltagelse af etniske minoriteter.

Til overvejelse:

Hvordan kan man i højere grad indgå et samarbejde med eksterne samarbejdspartnere – og gøre opmærksom på, at der er gode muligheder for FDF-kredse at trække på ekstern bistand?

3. Hvad så nu? - opsamling

Der er næppe nogen tvivl om, at der kan være et utal af årsager til, at FDF kan vælge at satse på dialog (At styrke bestemte former for forkyndelse, et ønske om flere medlemmer, et ønske om at signalere rummelighed, at nedbryde fordomme, at være et godt tilbud til børn og unge m.v.) Som nævnt indledningsvist kan det naturligvis være en fordel, hvis man fra centralt hold formulerer den bærende vision for dialogarbejdet. Det er derfor afgørende, at man fra centralt hold til stadighed bliver klare på, hvorfor det er vigtigt, at der satses på dialog i FDF: Hvorfor synes vi, det grundlæggende er vigtigt, at satse på dialog i FDF? Hvorfor brænder vi for det? Hvordan kan vi 'revitalisere' visionen?

Derudover er denne rapport et forsøg, om vi, ud fra de eksisterende erfaringer, kan give nogle overordnede pejlemærker på, hvad der måske kan komme til at præge det fremtidige dialogarbejde i FDF.

Her vil vi kort samle op på, hvad på et ledelsesniveau kan læres af de erfaringer, man på nuværende tidspunkt har gjort sig i FDF:

- Selvom man fra ledelsens side skal blive klare på, hvorfor det er vigtigt at beskæftige sig med dialog, er det er vigtigt at signalere, at børn og unge med anden etnisk baggrund ikke at blive skilt ud som 'anderledes' og blive gjort til "integrationsprojekter".

For mange børn med anden etnisk baggrund kan FDF blive et tiltrængt fristed – og det er derfor vigtigt, at de ikke oplever, at de er en 'speciel' målgruppe. Når der tænkes mindre i "integration/dialog" m.v. og mere i

gode aktiviteter, relationer m.v. kan samtidig fremme motivationen for de involverede FDFere.

- Giv støtte til, at den enkelte FDF-kreds kan få overblik over sine (menneskelige) ressourcer, men det hele behøver ikke at være gennemtænkt.
En konkret støtte til at få overblik over de ressourcer, der – også på sigt er til rådighed – kan betyde, at projekt kan have lang holdbarhed. Det er dog vigtigt, at bakkes op om den naturlige spontanitet og kreativitet, der ligger i den FDF-kreds.
- Kristendom i FDF og muslimske børn og unge
At FDF er en værdibaseret organisation, er i praksis snarere en mulighed end en barriere i mødet med etniske minoriteter. Vurdér, om denne tankegang på konstruktiv vis er "slået igennem".
- Synliggørelse af, hvad FDF står for
FDF er en traditionsrig organisation. Mødet med etniske minoriteter kan måske synliggøre, hvad der kan virke "indforstået" for udefrakommende og sætte spot på, hvordan FDF i højere grad "kan skære ind til benet" og fremhæve sine kerneværdier og kerneydelser. Hvordan kan man fra ledelsens side hjælpe FDF-kredsene med at blive skarpere på at synliggøre og kommunikere, hvad FDF står for?
- Videreudvikling af aktiviteter med en høj kvalitet
Sjove og udfordrende aktiviteter er det, der kan være med til at tiltrække og ikke mindst fastholde børn af anden etnisk baggrund (og andre børn!). Hvordan oplever I, at til stadighed sætter rammerne for disse aktiviteter af høj kvalitet?
- Opbakning til eksperimenterende ildsjæle
Nogle FDFere prøver sig frem med forskellige tilgange til mødet med forskellige etniske minoriteter – og følger måske ikke altid helt "FDF-drejobogen", selvom de stadigvæk kommunikerer og udlever de værdier, som FDF står for. Hvordan formår I at skabe plads til, at der i praksis kan "tænkes ud af boksen"?

- Synliggør og forklar FDFs retningslinjer om drenge og piger
En konkret barriere i mødet med etniske minoriteter – og en barriere, som er let at overvinde. Overvej, hvordan I klarere kan kommunikere FDFs retningslinjer om drenge og piger i mødet med etniske minoriteter.
- Fokus på relationerne til forældrene
Et forældresamarbejde vil altid være relevant i arbejdet med børn og unge – dog måske særligt, når det gælder mødet med etniske minoriteter. Overvej, om det giver mening i højere grad at kommunikere, at det kræver en hel tålmodighed at være opsøgende i forhold til minoritetsforældrene – men det til gengæld også i højere grad kan "give gevinst".
- Udbygning af kontakt med eksterne samarbejdspartnere og lokale ressourcer
Lokalt og nationalt er dialogopgaven ikke en opgave, som FDF kan stå med "alene". Overvej, om I i tilstrækkelig grad trækker på eksterne minoritetskonsulenter (f.eks. hos DUF) og peger på de lokale muligheder, der findes, når man skal satse på at inddrage etniske minoriteter.

Håbet er, at denne korte rapport har givet konkret inspiration til den videre debat om FDFs rolle i forhold til inddragelse af etniske minoriteter.

Rigtig god fornøjelse!